

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

УДК 796.011.1/352.07

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15064476>

**Роль територіальних громад у розвитку фізичної культури і спорту:
стратегії та практичні аспекти**

Дорофєєва Тетяна Іванівна,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, кафедра фізичного виховання та спорту, Український державний університет залізничного транспорту, Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9025-5645>

Ажиппо Олександр Юрійович,

доктор педагогічних наук, професор, Харків, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7489-7605>

Прийнято: 08.03.2025 | Опубліковано: 21.03.2025

***Анотація. Мета.** Дослідження спрямоване на аналіз стратегій та практичних аспектів участі територіальних громад у розвитку фізичної культури і спорту, з урахуванням європейського досвіду та педагогічних підходів. Особлива увага приділяється ефективному управлінню спортивною інфраструктурою, залученню додаткового фінансування та впровадженню освітніх програм, що сприяють формуванню культури здорового способу життя серед різних вікових груп населення.*

***Методи.** Використано комплексний підхід, що включає порівняльний аналіз, методи системного узагальнення, нормативно-правовий аналіз та емпіричні дослідження. Проаналізовано особливості функціонування механізмів*

державного фінансування та приватних ініціатив, зокрема грантової підтримки, залучення меценатів та партнерських моделей співпраці між освітніми та спортивними організаціями.

Результати. Визначено, що ефективна діяльність територіальних громад у сфері фізичної культури та спорту ґрунтується на поєднанні бюджетного фінансування, приватних інвестицій та інноваційних моделей управління. Виявлено, що впровадження освітніх стратегій, орієнтованих на розвиток мотиваційних орієнтацій щодо здорового способу життя, підвищує рівень фізичної активності населення. Оцінено потенціал використання сучасних освітніх методик та інтеграції спортивних програм у систему загальної та позашкільної освіти. Обґрунтовано необхідність створення комплексних механізмів управління спортивною діяльністю, що враховують освітній, соціальний та економічний контексти розвитку громад. Використання європейського досвіду також є важливою стратегією трансформації громад, об'єднаних фізичною культурою та спортом. Це дасть можливість впроваджувати кращі практики, використовувати інноваційні підходи та підвищувати якість спортивної інфраструктури та програм.

Висновки. Доведено, що стратегічний розвиток фізичної культури в територіальних громадах потребує комплексного підходу, що охоплює інфраструктурні, економічні та педагогічні аспекти. Встановлено, що розвиток освітніх ініціатив, спрямованих на популяризацію фізичної культури, сприяє ефективнішому використанню спортивної інфраструктури та підвищенню рівня залученості населення до активного способу життя. Перспективи подальших досліджень полягають в оцінці ефективності інтегрованих підходів до фінансування спортивних проєктів та розробленні методичних рекомендацій щодо вдосконалення педагогічних технологій у сфері фізичного виховання.

Ключові слова: територіальні громади, фізична культура, спортивна інфраструктура, освітні стратегії, управління фінансуванням, грантові програми, соціальна відповідальність, активний спосіб життя, інноваційні методики.

The Role of Territorial Communities in the Development of Physical Culture and Sports: Strategies and Practical Aspects

Tetiana Dorofieieva,

PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor, Department of Physical Education and Sports, Ukrainian State University of Railway Transport, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9025-5645>

Oleksandr Aghyppo,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7489-7605>

***Abstract.** Objective. The study aims to analyse the strategies and practical aspects of the participation of territorial communities in the development of physical culture and sports, considering European experience and pedagogical approaches. Particular attention is paid to the effective management of sports infrastructure, attracting additional funding and implementing educational programmes promoting a healthy lifestyle culture among different age groups.*

Methods. A comprehensive approach is used, including comparative analysis, methods of systematic generalisation, regulatory and legal analysis, and empirical research. The peculiarities of the functioning of public funding mechanisms and private initiatives, including grant support, involvement of patrons and partnership models of cooperation between educational and sports organisations, are analysed.

Results. It has been determined that the effective activity of territorial communities in physical culture and sports is based on a combination of budgetary funding, private investment and innovative management models. It has been found that implementing educational strategies aimed at developing motivational orientations towards a healthy lifestyle increases the population's physical activity level. The potential of using modern educational methods and integrating sports programmes into general and extracurricular education is assessed. The necessity of creating comprehensive mechanisms for managing sports activities that consider the educational, social and economic contexts of community development is substantiated. European experience is also an important strategy for transforming communities united by physical culture and sports. This will allow for implementing best practices, innovative approaches, and improved sports infrastructure and programmes quality.

Conclusions. It has been proved that the strategic development of physical culture in territorial communities requires an integrated approach that covers infrastructural, economic and pedagogical aspects. It has been established that the development of educational initiatives aimed at promoting physical culture contributes to the more efficient use of sports infrastructure and increases the level of involvement of the population in an active lifestyle. Prospects for further research include assessing the effectiveness of integrated approaches to financing sports projects and developing methodological recommendations for improving pedagogical technologies in physical education.

Keywords: *territorial communities, physical culture, sports infrastructure, educational strategies, financial management, grant programmes, social responsibility, active lifestyle, innovative methods.*

Постановка проблеми. Адміністративна реформа в Україні актуалізувала потреби у налагодженні функціонування всіх сфер суспільного життя. Формування територіальних громад та їхніх нових повноважень і

відповідальності дало змогу знайти нові рішення для підтримки розвитку місцевого населення та реалізації механізмів надання необхідної соціальної, адміністративної, медичної, освітньої та іншої підтримки. Одним із найважливіших викликів, що постали перед місцевою владою, був розвиток фізичної культури та спорту на відповідному місцевому рівні. Тривалий час це питання перебувало поза увагою влади, оскільки через хронічне недофінансування підтримка цієї сфери була недостатньою, а місцевий спорт функціонував лише на приватній ініціативі та завдяки приватним коштам. Вказана схема мала свої переваги (меценати за власні ресурси змогли заснувати і підтримувати спортивні команди та організації на локальному рівні [12]), але для розвитку масового спорту в масштабах країни така система мала обмежені успіхи. У цьому контексті може виникнути потреба в подальшій оцінці та аналізі потенціалу розвитку фізичного виховання та спорту в місцевих громадах. З позицій педагогічної науки ефективний розвиток фізичного виховання в територіальних громадах передбачає впровадження компетентнісного підходу до навчання, який забезпечує формування ключових життєвих компетентностей через спортивну діяльність. Оскільки спорт є важливим складником здоров'я нації, він потребує детального аналізу з огляду на складний період російської агресії та навіть за часів воєнних викликів [14-15].

Загалом, стратегія і бачення головних розпорядників бюджету в галузі спорту і фізкультури України показали кризу в розумінні основних пріоритетів та структурних напрямів [7]. Особливо помітним є майже повне ігнорування розвитку спорту в сільських районах. Відомо, що невеликі сільські поселення не мають достатнього фінансового потенціалу для забезпечення сталого саморозвитку. Їхні можливості суттєво обмежені у порівнянні з населеними пунктами з більш щільним населенням та вищим економічним потенціалом. Дослідники неодноразово наголошували, що є пряма залежність між фінансовою спроможністю регіону та загальною чисельністю його населення. Цей чинник

був одним з найбільш мотивуючих для проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні і є, принаймні частково, чинником розв'язання проблеми фінансування різних аспектів життєдіяльності громад.

Аналіз літературних джерел. Питання розвитку спорту в українському суспільстві цікавить багатьох українських дослідників. Так, створено міцне теоретичне підґрунтя для вивчення практичних аспектів покращення функціонування спортивного сектору в певних місцевих регіонах. Зокрема, ключові аспекти розвитку фізичної культури в умовах об'єднаних територіальних громад визначені у монографії В. Приходька [4]. Водночас, В. Базенко охарактеризував особливості керівництва розвитку фізичної культури на рівні територіальних громад [1]. Роботи В. Приходька та Т. Дорофєєвої розкривають принципову необхідність наукових досліджень щодо розвитку фізичної культури в середовищі об'єднаних громад України [5]. Науковці зауважили, що кожна громада має володіти власним плануванням розвитку фізичної культури і спорту. Порівняльний аналіз розвитку спорту в сільських регіонах України та Європи здійснила Т. Дорофєєва [3; 10; 11; 13].

Передові практики розвитку спорту на сільських територіях включають також детальні рекомендації щодо організації спонсорства професійного спорту. Тому для України може бути корисним досвід Польщі, де професійний спорт тісно пов'язаний зі спонсорською підтримкою. Тому методологічною основою цієї статті є також праці інших сучасних європейських науковців. Зокрема, правові засади спортивного спонсорства описані в роботі польського дослідника М. Друж [12]. Польська дослідниця Є. Чойнацька описала значення приватного партнерства як джерела фінансування спорту [9]. Однак роль місцевих громад у розвитку фізичного виховання і спорту є недостатньо вивченою, тому особливо важливо охарактеризувати основні стратегії та деякі практичні аспекти впливу місцевих громад на розвиток галузі.

Метою статті є аналіз ролі, стратегій та практичних аспектів участі місцевих громад у розвитку фізичного виховання і спорту в українських реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку варто визначити, що стан фізичної культури і спорту в кожній об'єднаній територіальній громаді (ОТГ) може суттєво відрізняється й умовно належати до одного із кількох «полісів». Перший із них – мінімальний, для якого притаманним явищем є виконання декларативно-нормативних вимог щодо фізичного виховання та створення умов і залучення громадськості до занять спортом [5].

Водночас, умовний високий рівень функціонування та розвитку спорту в ОТГ потребує наявності якісно розробленої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період, що забезпечує високий рівень стандартів управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. Однак цього недостатньо, і запропонована Програма включає заходи, виконання яких передбачає використання лише внутрішніх ресурсів цієї ОТГ та фінансування з районного бюджету у межах відповідних видатків. Іншими словами, мовиться про традиційні, зазвичай обмежені джерела фінансування, які недостатні для ефективного розвитку спорту. Тому Програма високого рівня функціонування та розвитку спорту в ОТГ має включати питання, що передбачають залучення інших джерел фінансування (від зацікавлених спонсорів, меценатів, грантових програм тощо) [5]. Важливо, щоб це здійснювалося за допомогою спеціально створених центрів фінансування на рівні ОТГ, включно з Державним фондом регіонального розвитку та іншими можливими джерелами фінансування.

Очевидно, що на практиці результати роботи ОТГ можуть мати різний характер та успішність. З педагогічної точки зору успішність реалізації спортивних програм у територіальних громадах значною мірою залежить від рівня методичної підготовки викладачів фізичного виховання, здатності адаптувати навчальні плани до актуальних соціальних викликів та використання інноваційних технологій у навчанні. Остання залежить також від багатьох

чинників, зокрема від здобутків в організаційних заходах, стратегії та практичній реалізації запланованих дій [6]. Варто також зазначити, що управління спортом на регіональному рівні в європейських країнах здійснюється аналогічними організаціями в ОТГ, тому важливо скористатися іноземним досвідом.

Стратегічно важливою роллю ОТГ є створення та підтримка спортивної інфраструктури. Окрім інфраструктурного забезпечення, необхідним компонентом ефективної реалізації політики фізичної культури є розроблення педагогічних стратегій для підвищення залученості населення до здорового способу життя. Це передбачає комплексні освітні програми, орієнтовані на різні вікові категорії. Вони можуть забезпечувати будівництво та утримання спортивних комплексів, стадіонів, басейнів, спортивних майданчиків тощо. Це стимулює розвиток спортивної активності у громаді, сприяє залученню населення до різних видів спорту та дає можливість створювати оптимальне середовище для подальшого розвитку талановитих спортсменів [4]. Так само варто виокремити практичну функцію організації спортивних заходів і написання відповідних програм розвитку. ОТГ мають усі необхідні повноваження щодо організації спортивних змагань, фестивалів, турнірів, тренувань та інших заходів, які зазвичай спрямовані на популяризацію спорту та залучення громадськості до активного способу життя (див. рисунок 1).

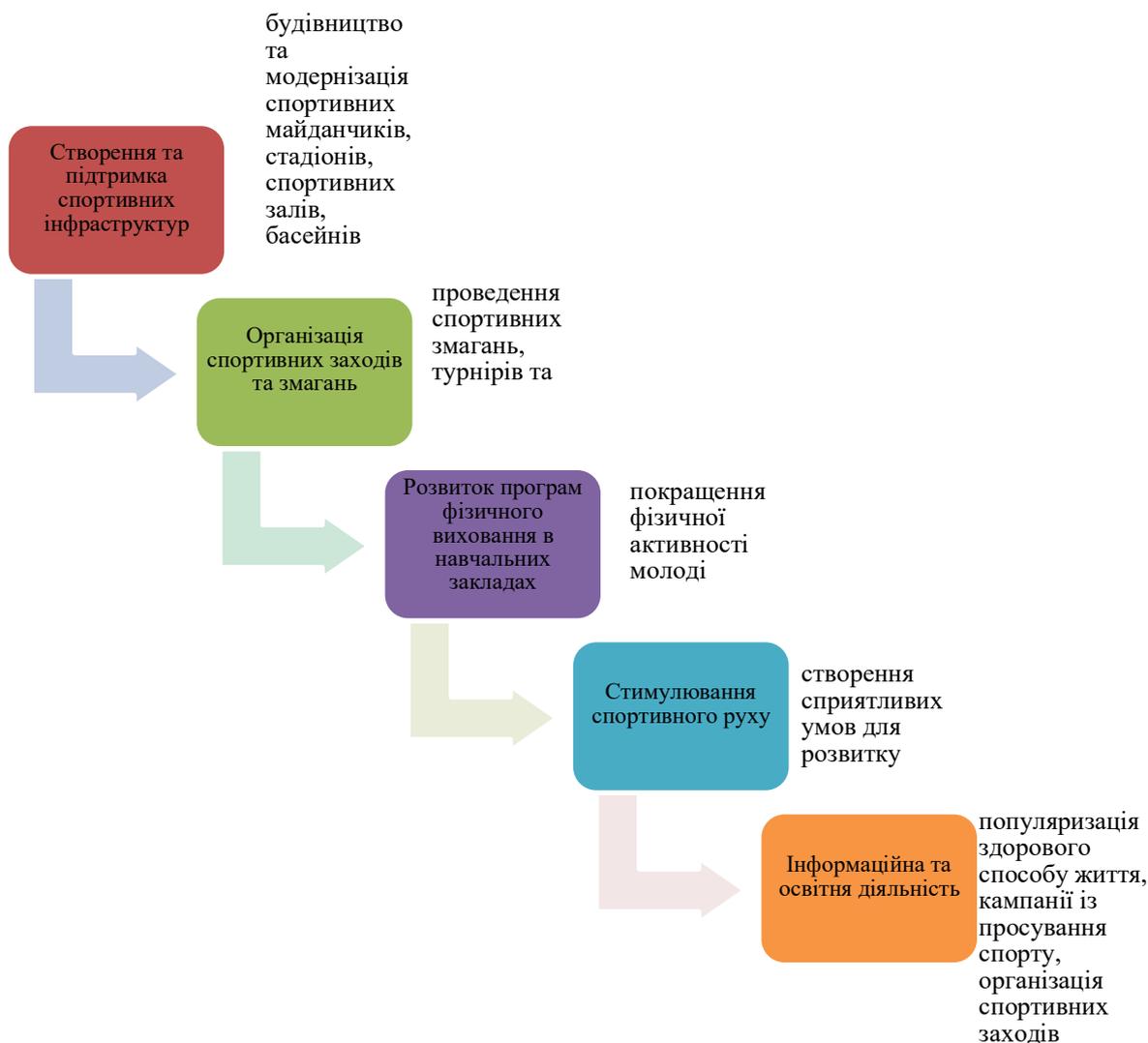

Рис. 1. Ключові елементи розвитку фізичної культури в ОТГ України

Джерело: складено авторами

Зокрема, дослідники проаналізували поточну ситуацію з розвитком спорту та фізичної культури для молодих спортсменів у сільській місцевості України, вказавши на серйозні недоліки у можливостях роботи з талановитою молоддю (таблиця 1).

Таблиця 1

Сприятливі матеріально-технічні засоби для розвитку спорту в територіальних громадах України

№	Сприятливі матеріально-технічні засоби для розвитку спорту в територіальних громадах України	Оцінка (max – 100)
1	Басейни	25/100
2	Спортивні комплекси із площею понад 2784 м ²	20/100
3	Спортивні комплекси із площею менше 2784 м ²	33/100
4	Стадіони з легкоатлетичними доріжками з синтетичним покриттям і футбольним полем, а також місцями для глядачів	43/100
5	Спортивні зали площею 450 м ² і більше з допоміжними приміщеннями	16/100
6	Футбольні поля стандартних розмірів із місцями для глядачів	24/100
7	Спортзали до 450 м ² з допоміжними приміщеннями	12/100
8	Спортивні майданчики (поля для міні-футболу, тенісні корти, баскетбольні та волейбольні майданчики) зі штучним покриттям	14/100

Джерело: [3]

Тож, навіть зважаючи на роботу успішних ОТГ у галузі фізкультури і спорту, розвиток інфраструктурних проєктів потребуватиме подальшого удосконалення [3]. Серед можливих практичних рішень щодо покращення ситуації із інфраструктурними проєктами варто визнати кооперацію фізкультури, спорту, туризму і відпочинку. Наприклад, аматорський веслувальний спорт чи покращення велосипедної інфраструктури можна розглядати не тільки як складники популяризації масового спорту, але також як основу туристичних об'єктів. Окрім своєї прямої спортивної функції, басейн стане центром дозвілля та культури, а велодоріжки навколо визначних пам'яток району приваблюватимуть туристів та шанувальників популярного нині активного відпочинку на свіжому повітрі. В результаті поповнюються місцеві бюджети, створюються нові робочі місця, підтримується розвиток малого та середнього бізнесу [1, 177] та самозайнятість населення. За таких обставин дуже скоро можуть з'явитися підприємці, зацікавлені у капітовкладеннях в утриманні

таких спортивних об'єктів. Медіація зі сторони місцевої влади за таких обставин є надзвичайно важливою [2, 80].

ОТГ мають важливу роль у забезпеченні фінансування фізичної культури і спорту. Вони можуть виділяти кошти з місцевих бюджетів на підтримку спортивних заходів, розвиток спортивної інфраструктури, організацію тренувань та підготовку спортсменів. Крім того, територіальні громади можуть залучати спонсорську підтримку та гранти для фінансування проєктів у сфері фізичної культури і спорту [10]. Водночас, місцеві органи влади та виконавчі органи місцевих рад мають можливість отримати субвенцію, якщо подадуть свої пропозиції щодо включення спортивних об'єктів до переліку об'єктів до Міністерства фінансів разом з відповідним обґрунтуванням та документацією [11]. Особливістю цього фінансування є те, що воно призначене для здійснення нових робіт або завершення будівництва чи реконструкції об'єктів спортивної інфраструктури (багатопверхові спортивні комплекси, палаци спорту, басейни, стадіони тощо). Ці об'єкти можуть використовуватися для проведення різноманітних всеукраїнських змагань та навчально-тренувальних зборів [8]. Хоча вимоги до здобувачів субвенцій високі, вони є відчутним джерелом фінансування спортивних споруд та масового спорту у регіонах.

На практиці реалізація субвенції дала змогу у 2021 р., наприклад, розвивати три спортивні об'єкти, зокрема стадіони у Сокалі та Яворові у Львівській області, а також – спортивні майданчики зі штучним покриттям у Львові. Поступово акцент у фінансуванні з малих об'єктів змістився на мультифункціональні спортивні споруди, які можуть експлуатуватися кількома територіальними чи сільськими громадами. Такий підхід до співфінансування дав можливість розвивати спортивну галузь у невеликих адміністративних одиницях. Завдяки ефективному управлінню спортивна споруда може стати самоокупною.

Однією з ключових ролей територіальних громад є розроблення і реалізація стратегій розвитку фізичної культури і спорту [6]. Ці стратегії мають на меті сприяти активному способу життя, забезпечувати доступність спортивних майданчиків та закладів, підтримувати масові та професійні види спорту, а також сприяти виявленню та розвитку спортивних талантів у громаді. Зокрема, ця тема вже досліджувалася і були запропоновані такі інновації та нововведення: створення концентрації талант-агентств, спонсорів, рекрутерів та різних компаній і організацій, які бажають співпрацювати зі спортивними зірками [3]. Головною метою цих нововведень є забезпечення взаємозв'язку між ідеальними кандидатами та бажаними агентствами. По суті, ця інновація може бути розглянута як система, що спрощує зустрічі між обома сторонами для створення та розвитку довгострокових відносин. Це дасть змогу уникнути витрат, які зазвичай несуть спортивні агентства у процесі ручного пошуку талановитих спортсменів та майбутніх спортивних зірок, а також підвищує стандарти управління якістю фізкультурно-спортивних послуг [3].

Важливим для подальшого розвитку може стати також європейський досвід у сфері фізичного виховання. Зокрема, на підставі дослідження деяких виявів європейської регіональної політики у сфері фізкультури і спорту вдалося встановити, що принцип територіального розподілу керівних функцій також впливає на розмежування компетенцій та відповідальності між державними та територіальними органами управління [9]. Основні функції інтегрованого управління здійснюються на національному рівні, тоді як спортивні керівні органи на регіональному та місцевому рівнях переважно зосереджені на популяризації масового спорту та розвитку концепції «спорт для всіх». Наслідком цих процесів є, зокрема, створення інфраструктури фізичної культури та рекреації, яка враховує основні потреби населення та громад.

Наприклад, система організації взаємодії між владними інституціями та локальним спортом у Франції подібна до українських реалій. Всю спортивну

політику в цій країні визначає Міністерство спорту, а на регіональному, департаментальному та комунальному рівнях функціонують відповідні державні відділення. Органи центральної державної влади зберігають право контролювати, ліцензувати та сертифікувати спортивні заходи, клуби та спортивні об'єкти. Додатково відповідні органи надають підтримку федераціям інвалідів, місцевим спортивним школам та вирішують суперечливі питання на місцевому рівні [12].

Треба зазначити, що важлива роль у розвитку спорту деяких громад у Франції належить незалежним приватним організаціям. Вони забезпечують підтримку сільського спорту, будівництво різноманітних спортивних майданчиків та спортивних споруд, організацію та проведення змагань, сприяють відбору спортсменів та їхній підготовці до вищих команд. Фінансування таких організацій також здійснюється через систему національних Рад. Окрім того, певну роль відіграють спортивні товариства, яким надається право самостійно контролювати витрати коштів [11; 12]. Французька модель розвитку спорту та фізичної культури у середовищі місцевих адміністративних одиниць (комун, департаментів та округів) може стати корисною для врахування в українських реаліях.

Висновки. Отже, ОТГ для розвитку спорту можуть відігравати надзвичайно важливу роль. По-перше, передача фінансування спорту та фізичного виховання до компетенції місцевих органів влади створює низку викликів в умовах недостатнього фінансування. Зокрема, труднощі з утриманням та будівництвом інфраструктури призводять до проблем із залученням до масового спорту. Водночас завдяки наявним механізмам на практиці можна реалізувати певні проекти. Стратегічна діяльність для отримання грантів та інших субсидій з державного бюджету є хорошим інструментом для цього. Іншим елементом є співпраця з приватними інвесторами та благодійниками, які готові підтримувати спорт і фізичну культуру на місцевому рівні. Спортивні

об'єкти можуть мати різні призначення, зокрема ті, які будуть цікаві для туристів і підприємців, такі, що можуть становити інтерес для двостороннього співробітництва завдяки можливостям для співпраці. Важливою стратегією також можна вважати використання європейського досвіду для подальшої трансформації ОТГ у галузі фізкультури і спорту.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому аналізі можливостей залучення приватного фінансування для підтримки спорту та фізичної культури в сільській місцевості. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення педагогічних моделей розвитку фізичного виховання у територіальних громадах, які передбачають використання інтегрованого підходу до навчання, розвиток програм професійного розвитку тренерського складу та підвищення ефективності взаємодії між закладами освіти, громадами та спортивними організаціями. Розроблення нових механізмів співпраці між ОТГ та підприємцями матиме вирішальне значення в період післявоєнної відбудови України, оскільки значна частина державних коштів можливо буде спрямована на інші, більш нагальні потреби.

Список використаних джерел

1. Базенко В. А. Механізми підтримки розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації. *Молодий вчений: наук. журнал*. 2017. № 1 (41). С. 172–178.
2. Березинський В. П. Територіальна громада як агент політичної самоорганізації. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. 2019. Т. 21. Вип. 23(1). С. 77–84. URL: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/vdufsp_2013_21_23\(1\)__17.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/vdufsp_2013_21_23(1)__17.pdf) (17.12.2024).
3. Дорофєєва Т. Упровадження інноваційної системи керування залученням талантів у сфері послуг фізичної культури та спорту в Україні.

Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. Vol. 6 (41). P. 458–468. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v6i41.251474>.

4. Приходько В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад: монографія. Дніпро: Інновація, 2020. 348 с. URL: <http://infiz.dp.ua/joomla/index.php/pro-ddifkis/novini-i-podiji/24-novini/286-monografiya-rozvitok-sportu-v-umovakh-ob-ednanikh-teritorialnikh-gromad> (дата звернення: 17.12.2024).

5. Приходько В. В., Дорофєєва Т. І. Обґрунтування наукової розробки теми розвитку спорту в умовах об'єднаних територіальних громад. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць*. 2020. Вип. 10 (29). С. 197–203.

6. Пронюк Н. В. Удосконалення статусу територіальної громади в Україні. *Науковий вісник КНУВС*. 2018. № 1. С. 79–87.

7. Пушкарьова Т., Коваль-Мазюта М. Проблеми формування освітнього простору об'єднаної територіальної громади сільської місцевості. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 66–74.

8. Bazenko V. A. Improvement of management by development of physical culture and sport at the level of territorial community in the conditions of decentralization. *The Scientific Methods*. 2018. Vol. 21(1). P. 39–43.

9. Chojnacka E. Public-private partnership as a source of financing of sport and recreation infrastructure in Poland. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol. 2. P. 1046–1049. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s2130>.

10. Dorofieieva T. An attempt to determine the focus of the strategy of development of physical culture and sport in rural areas of Ukraine by expert evaluation. *VIREF Revista de Educación Física*. 2022. Vol. 11, no. 3. P. 87–103. URL: <https://revistas.udea.edu.co/index.php/viref/article/view/348518> (дата звернення: 17.12.2024).

11. Dorofieieva T. Comparative analysis of sports development and management between rural communities in Ukraine and Europe. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2022. 10(3). P. 476–483. DOI: <https://doi.org/10.13189/saj.2022.100315>.
12. Drózdź M. Legal aspects of sponsoring sports by state-owned companies. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21(2). P. 1071–1075. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s2134>.
13. Dorofieieva T. The effectiveness of public administration of sports in rural communities under decentralization (experience for Ukraine). *SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte*. 2024. P. 25. URL: <https://doi.org/10.6018/spork.625741> (date of access: 17.12.2024).
14. Чепелюк А. В., Євтушенко В. В., Івахно О. В. Використання цифрових технологій для моніторингу та підтримання фізичної активності здобувачів освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 15. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14963043> (дата звернення: 17.12.2024).
15. Стасюк Р. М., Ворона В. В., Недельчев М. П., Карпенко Д. Ю. Інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у формування інформаційно-аналітичної компетентності студентів спеціальності «Фізична культура і спорт». *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 15. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14968027> (дата звернення: 12.01.2024).